

ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร โดย สกว. นลิชสิทธิ์

นาย นายธนาริป์ นาดลอง

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์)

ภาควิชาภาพพิมพ์

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน

โดย

นาย ธนาธิป นาฉลอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภวนลิสิตธิ์

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์)

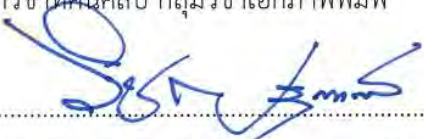
ภาควิชาภาพพิมพ์

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้ศิลปินพันธ์ เรื่อง
“ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” เสนอโดย นายธนธิป นาฉลอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ กลุ่มวิชาเอกภาพพิมพ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชญ มุกตามณี)

คณบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์

8 / 12.ย. / 68

ผู้ควบคุมศิลปินพันธ์

รองศาสตราจารย์ปราการ จันทร์วิจิต

คณะกรรมการตรวจศิลปินพันธ์

๓. มจก ๖๖๖

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ทินกร กาษรสุวรรณ)

๘ / ๑๒.๔.๖๖, ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยศิลปากร กรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณพิชญ ศุภนิมิตร)

8 / ๑๒.๔.๖๖, ๒๕๖๘

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ ศุภพันธ์)

8 / ๑๒.๔.๖๖, ๒๕๖๘

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปราการ จันทร์วิจิต)

8 / 12.๕.๖๖, ๒๕๖๘

กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ธีรวิภา คำอ่อน)

8 / ๑๒.๕.๖๖, ๒๕๖๘

หัวข้อศิลปนิพนธ์	ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน
ชื่อนักศึกษา	ธนาธิป นาคลอง
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์
ภาควิชา	ภาพพิมพ์
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

ศิลปนิพนธ์เรื่อง “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม และอารมณ์ความรู้สึกของชาวอีสานที่มีต่อท้องทุ่งนา ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการดำรงชีวิตและหล่อหลอมจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่น การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การสะท้อนมุมมองด้านความสุขผ่านวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความสัมพันธ์ของผู้คนกับธรรมชาติ และกิจกรรมพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในบริบทของท้องทุ่ง

ผลจากการศึกษาพบว่าความสุขของชาวอีสานในท้องทุ่งไม่ได้เกิดจากปัจจัยทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่มีรากฐานจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่ดำเนินไปตามฤดูกาล ผลงานศิลปะที่สร้างขึ้นจึงมุ่งเน้นให้ผู้ชมได้สัมผัสถึงความรู้สึกเหล่านี้และตระหนักถึงคุณค่าของวิถีชีวิตพื้นบ้านอันเรียบง่ายแต่เปี่ยมไปด้วยความหมาย ศิลปนิพนธ์ของข้าพเจ้าต้องการใช้เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหมผสมผสานระหว่างจินตนาการและความเป็นจริงถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบของสี เส้น แสง เงา และรูปร่างที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน เพื่อสื่อถึงอารมณ์และบรรยากาศของท้องนาในช่วงเวลาต่าง ๆ

Thesis Title	Happiness in the Fields of Isaan.
Name	Mr. Tanatip Nachalong
Concentration	Visual Arts
Department	Printmaking
Academic Year	2024

Abstract

This art thesis aims to portray the way of life, culture, and emotions of the Isan people toward the rice fields an essential landscape that sustains their livelihood and shapes their spiritual identity. The study focuses on reflecting perspectives on happiness through a simple lifestyle, the connection between people and nature, and traditional activities that take place within the rural setting.

The findings reveal that the happiness of the Isan people in the countryside is not solely derived from material possessions but is deeply rooted in the relationships between people, nature, and the seasonal rhythm of life. The artistic works created in this project aim to allow viewers to experience these emotions and appreciate the value of a modest yet profoundly meaningful way of life. In my thesis, I incorporate silkscreen printmaking techniques, blending imagination with reality. Through the use of color, line, light, shadow, and form elements inspired by the rural Isan environment the artwork conveys the atmosphere and emotions of the rice fields across different times of the day and seasons.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้สร้างสรรค์ใคร่ขอกราบขอบพระคุณประธานกรรมการและคณะกรรมการทุกท่านที่ร่วมกันพิจารณา ตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะอาจารย์ภาควิชาภาพพิมพ์ ผู้ควบคุมศิลปนิพนธ์ที่ได้ช่วยเหลือในทุกด้าน ทำให้งานวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ผู้สร้างสรรค์จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ทำยนี้ผู้สร้างสรรค์ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาผู้เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ ตลอดจนครอบครัวที่มอบกำลังใจที่ดีเสมอมาขอบกพร่องใดที่เกิดขึ้นผู้สร้างสรรค์ขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว และยินดีรับคำแนะนำเพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยสร้างสรรค์ต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภวนลิขสิทธิ์

คำนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารประกอบการทำศิลปนิพนธ์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ กลุ่มวิชาเอกภาพพิมพ์ ปีการศึกษา 2567 คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์ในการเขียนอธิบายถึงขั้นตอนและกระบวนการในการศึกษาค้นคว้า ภายใต้ หัวข้อเรื่อง “ความสุขในวัยเยาว์ของเด็กอีสาน” เพื่อบอกเล่าและสะท้อนความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับวิถี ชีวิตและวัฒนธรรมอีสานในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยอาศัยผลภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) เป็นสื่อหรือกุศโลบายนำทาง ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้จะสามารถสร้างความสุข ความสนุกสนาน และแง่คิดถึงความสำนึกรักในบ้านเกิดของตน หากเนื้อในศิลปนิพนธ์ฉบับนี้ผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อม รับและหวังว่าคงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอีสาน หรือกำลังสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะในแนวทางเดียวกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
คำนำ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์	2
1.3 แนวความคิดสร้างสรรค์.....	2
1.4 ขอบเขตของการสร้างสรรค์	2
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	3
2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	5
2.1 วิธีวัฒนธรรมอีสาน	5
2.2 ประเพณีท้องถิ่น	5
2.3 กิจกรรมและการละเล่นในท้องถิ่น	6
2.4 การชนดั่งกว้าง	6
2.5 ว่าวอีสาน	7
2.6 ตำนานพื้นบ้าน	9

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	2.7 แรงบันดาลใจด้านรูปแบบในการสร้างสรรค์.....	9
	2.7.1 แรงบันดาลใจจากรูปแบบในงานจิตรกรรมไทย	9
	2.7.2 แรงบันดาลใจจากรูปแบบในงานศิลปะประชานิยม (Pop Art)	10
3	กระบวนการสร้างสรรค์.....	12
	3.1 เนื้อหาสาระ.....	12
	3.2 รูปแบบผลงาน	12
	3.3 รูปแบบทางเทคนิค	13
	3.4 สีและบรรยากาศ	13
	3.5 สัญลักษณ์	13
	3.6 เส้น	13
	3.7 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	14
	3.7.1 ขั้นตอนการสร้างภาพแบบร่าง.....	14
	3.7.2 เทคนิคภาพพิมพ์สกรีน (Silk screen)	17
	3.7.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์สกรีน.....	18
	3.7.4 การสร้างต้นแบบแม่พิมพ์	23
	3.7.5 การสร้างแม่พิมพ์.....	25
	3.7.6 ขั้นตอนการพิมพ์	27
4	การวิเคราะห์และพัฒนาผลงาน	33
	4.1 ผลงานระยะที่ 1 (ปีการศึกษาปลาย /2566)	34
	4.2 ผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ระยะที่ 2 (ปีการศึกษาปลาย /2567)	38
	4.3 การสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์ช่วงที่ 1 (ปีการศึกษาต้น / 2567).....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.4 การสร้างสรรค์ศิลปนิพนธ์ช่วงที่ 2 (ปีการศึกษาปลาย / 2568).....	46
5 บทสรุป	53
บรรณานุกรม	54
รายชื่อศิลปนิพนธ์	56
ประวัติผู้สร้างสรรค์	57

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การชนดั่งกว้าง.....	7
2	การเล่นว่าว.....	8
3	ตัวอย่างการร่างผลงานคร่าว ๆ ในระยะแรก	15
4	เริ่มกระบวนการลงเส้นจริงเพื่อเป็นแนวทางในการลงสีต่อไป.....	15
5	ลงพื้นวางรูปแบบสีของภาพร่างผลงาน หาความเป็นไปได้ก่อนนำไปใส่รายละเอียด	16
6	เพิ่มน้ำหนักแสงเงาและใส่รายละเอียดเพิ่มเติมให้เสร็จสมบูรณ์	16
7	ภาพแสดงอุปกรณ์การสร้างต้นแบบแม่พิมพ์.....	21
8	ภาพแสดงอุปกรณ์การสร้างแม่พิมพ์.....	21
9	ภาพแสดงอุปกรณ์การล้างแม่พิมพ์.....	22
10	ภาพแสดงอุปกรณ์การพิมพ์.....	22
11	ขั้นตอนการเขียนต้นแบบแม่พิมพ์ด้วยวิธีการเขียนมือ	24
12	ภาพตัวอย่างตัวอย่างฟิล์มที่เขียนโดยแต่ละฟิล์มแทน 1 สี	24
13	ภาพประกอบขั้นตอนการปาดกาวอัด.....	26
14	ภาพประกอบขั้นตอนการสร้างแม่พิมพ์	26
15	ภาพประกอบขั้นตอนการพิมพ์.....	29
16	ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์สีแต่ละชั้น.....	30
17	ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์สีแต่ละชั้น.....	31
18	ขั้นตอนการล้างแม่พิมพ์.....	32
19	ภาพผลงานก่อนศิลปินพจน์ ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1.....	35
20	ภาพผลงานก่อนศิลปินพจน์ ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2.....	36

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
21	ภาพผลงาก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 3	37
22	ภาพผลงาก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 1.....	39
23	ภาพผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 2.....	40
24	ภาพผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 3.....	41
25	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 1.....	42
26	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 2.....	43
27	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 3.....	44
28	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 4.....	45
29	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 1.....	47
30	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 2.....	48
31	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 3.....	49
32	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 4.....	50
33	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 5.....	51
34	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 6.....	52

บทที่ 1

บทนำ

ห้องท่งอีสานเป็นพื้นที่ที่เปี่ยมด้วยเสน่ห์ ทั้งในด้านธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เรียบง่าย แต่ลึกซึ้ง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผืนทุ่งนา ท้องฟ้า และเสียงหัวเราะ คือภาพจำที่สะท้อนถึงสุขอันบริสุทธิ์ที่เกิดขึ้นท่ามกลางความธรรมดา ข้าพเจ้ามองว่า ความสุขของคนอีสานไม่ได้เกิดจากสิ่งอำนวยความสะดวก แต่เกิดจากการอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน และการยอมรับในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายจากความผูกพันที่มีต่อบ้านเกิดและวิถีชีวิตในท้องถิ่นอีสาน ข้าพเจ้าจึงมีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ผ่านผลงานศิลปนิพนธ์ โดยใช้ประสบการณ์ ความทรงจำตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน และจินตนาการที่หล่อหลอมขึ้นจากความรู้สึกจริง มาผสมผสานกับกระบวนการทางศิลปะ เพื่อให้เกิดผลงานที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และภาพบรรยากาศของห้องท่งอีสานออกมาอย่างมีชีวิตชีวาผลงานชุดนี้ไม่เพียงแต่เป็นการบอกเล่าความสุขในแบบของข้าพเจ้า แต่ยังมุ่งหวังให้ผู้ชมสามารถสัมผัสและเข้าถึงความงดงามของวิถีชีวิตอีสานได้อีกมุมหนึ่ง ผ่านการตีความเชิงสัญลักษณ์ รูปทรง และองค์ประกอบศิลป์ที่สื่อถึงตัวตนของภูมิภาคนี้อย่างชัดเจน เป็นการสะท้อนคุณค่าที่แฝงอยู่ในความเรียบง่าย และเป็นการส่งต่อเรื่องราวของบ้านเกิดด้วยภาษาของศิลปะผ่านกระบวนการเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen)

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

อีสานในทัศนคติของหลายๆคนอาจให้คำนิยามว่า เป็นพื้นที่ที่แห้งแล้ง ทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ แต่หากมองให้ลึกลงไปในมุมมองของคนอีสานแล้วนั้นกลับพบว่าคือพื้นที่ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ เปรียบเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ คนในพื้นที่เปรียบเหมือนญาติมิตรกันทั้งหมด มีที่นาติดกัน หาปลาหนองเดียวกัน เมื่อถึงยามฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวก็ร่วมไม้ร่วมมือลงแขกเกี่ยวข้าวช่วยกัน เมื่อใกล้เข้าหน้าแล้งก็ร่วมกันทำพิธีแห่นางแมวเพื่อขอฝนจากพญาแถนให้ตกต้องตามฤดูกาลตามความเชื่อในท้องถิ่น และโดยพื้นฐานคนอีสานมีอุปนิสัยที่หนักเอาเบาสู้และขยัน ซึ่งเป็นนิสัยที่ได้รับการส่งทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากอดีตสู่ปัจจุบัน ความสนุกสนานที่ทอดแทรกในทุกกิจกรรมชีวิตจะถูกหยิบยกขึ้นมาและให้ความสำคัญเสมอ ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตที่มีมนต์เสน่ห์และมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

อำเภอแก้งคร้อเป็นอำเภอเล็ก ๆ ในจังหวัดชัยภูมิซึ่งอยู่ในแถบภาคอีสานตอนล่าง เป็นบ้านเกิดเมืองนอนตั้งแต่ครั้งวัยเยาว์จวบจนถึงปัจจุบัน ทำให้ได้คุ้นเคยและซึมซับกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นวิถีชีวิตในทุกช่วงเวลาตั้งแต่ต้นจนถึงเข้าสู่ออนรวมไปถึงการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวล้วนเป็นสิ่งหล่อหลอมที่ดีและทำให้เกิดความภูมิใจในรากเหง้าความเป็นอีสาน จึงเกิดความตั้งใจที่อยากจะถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นอีสานผ่านรูปร่างที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อาหารพืชผักผลไม้ สัตว์ในท้องถิ่น วัตถุทางความเชื่อ นิทานพื้นบ้าน รวมไปถึงถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต ประเพณีเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายแต่แฝงไปด้วยความสุขและความสนุกสนาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

ต้องการถ่ายทอดเรื่องราวความสุข ความสนุกสนาน และเสน่ห์ของวิถีชีวิตของคนอีสานที่มีความผูกพันกับท้องทุ่งนาผ่านประสบการณ์ของข้าพเจ้า โดยนำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อลดทอนความเสมือนจริงและเพิ่มความสนุกสนานขึ้นเล่น ทั้งหมดนี้ถูกนำเสนอผ่านเทคนิคกระบวนการภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้สามารถเล่นกับสีเส้น การซ้อนทับของสีได้เป็นอย่างดี

1.3 แนวความคิดสร้างสรรค์

จุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ศิลปะครั้งนี้เกิดจากต้องการบอกเล่าความสุข ความสนุกสนาน ความภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง นำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อลดทอนความเสมือนจริงและเพิ่มความสนุกสนานขึ้นเล่น ซึ่งถูกสร้างภายใต้บรรยากาศของท้องทุ่งนาซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และเป็นแหล่งหลอมรวมจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

1.4 ขอบเขตของการสร้างสรรค์

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตของคนอีสานที่มีความผูกพันกับท้องทุ่งนาซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน รวมไปถึงเป็นแหล่งก่อเกิดวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ นำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสานผสมผสานกับ

จินตนาการและประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน นำมาประยุกต์และใส่จินตนาการทำให้
สิ่งเหล่านั้นมีชีวิต

ขอบเขตทางด้านรูปแบบ รูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานได้รับอิทธิพลมาจากการป๊อปอาร์ต
(Pop Art) แต่ได้นำมาปรับเปลี่ยนและนำเสนอในรูปแบบมุมมองวิถีชีวิตของคนอีสาน บอกเล่าความเป็น
พื้นที่อีสานผ่านตัวรูปร่างที่มีความเป็น 2 มิติ รวมไปถึงการจัดองค์ประกอบศิลป์ ยังได้รับแรงบันดาลใจมา
จากงานศิลปะไทยที่มีการจัดองค์ประกอบแบบบรรณาบ แต่ได้มีการเพิ่มน้ำหนักและแสงเงาเพื่อให้เกิด
ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตทางด้านเทคนิค การสร้างสรรค์ผลงานมุ่งเน้นการถ่ายทอด บรรยากาศของทัศนียภาพ
ในรูปแบบที่หลากหลายโดยอาศัยความแตกต่างของสภาพอากาศช่วงเวลาและการเปลี่ยนแปลงของ
ฤดูกาล เป็นองค์ประกอบสำคัญ ผสมผสานกับการเลือกใช้สีที่สดใสและมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลา
เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่สะท้อนถึงความสุขสนุกสนานตามแบบฉบับวิถีชีวิตของคนอีสาน ผลงานถูก
นำเสนอผ่านกระบวนการเทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) ซึ่งช่วยสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว
ให้กับงาน ทั้งในแง่ของโครงสร้างภาพ การทับซ้อนของสี และลายเส้นที่คมชัด เทคนิคนี้ช่วยถ่ายทอด
จังหวะชีวิต ความเคลื่อนไหว และความมีชีวิตชีวาของวิถีคนอีสาน ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผลงานสามารถ
สื่อสารอารมณ์และความรู้สึกของชุมชนชนบทอีสานได้อย่างลึกซึ้ง

1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเขียนศิลปนิพนธ์ โดยมีขั้นตอนของการสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในท้องทุ่ง จากหนังสือ เอกสาร บทความ วารสาร
แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และสูจิบัตรงานศิลปะ
2. ศึกษาค้นคว้ารูปแบบ วิธีการ และเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินหลายสื่อหลาย
แขนง จากหนังสือ เอกสาร วารสาร แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และสูจิบัตรงานศิลปะ
3. ศึกษาแบบ วิธีการ และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรง
ไหม (Silk screen) จากหนังสือ เอกสาร บทความ วารสาร แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และสูจิบัตรงาน
ศิลปะ

4. สร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบโดยร่างลงบนกระดาษด้วยดินสอประกอบกับการใช้แอปพลิเคชันสำหรับวาดรูปดิจิทัล (Procreate) และการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) ซึ่งรูปแบบ วิธีการ และเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงาน

5. รวบรวมการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทั้งในเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานและอิทธิพลที่ส่งต่อการสร้างสรรค์ผลงาน ดีความและวิเคราะห์ผลงานในฐานะผู้สร้างสรรค์ โดยกระทำขึ้นภายใต้กรอบของศิลปนิพนธ์และสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

การศึกษาเรื่อง ความสุขในวัยเยาว์ของเด็กอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ สะท้อนความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมอีสานโดยมีวิธีการศึกษาคือ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สรุปเป็นความรู้แล้วนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหัวข้อของการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 วิถีวัฒนธรรมอีสาน

คนอีสานมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง วัฒนธรรมถูกสร้างขึ้นให้มีลักษณะเฉพาะตามวิถีชีวิตที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงามของคนอีสาน ซึ่งถือเป็นมรดกของสังคมเพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้รับมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดให้แก่รุ่นหลังจนเป็นวิถีของสังคม คนอีสานมีวัฒนธรรมประจำชาติและประจำท้องถิ่นมาแต่โบราณ จนถือเป็นฮีตเป็นคองต้องปฏิบัติสืบกันมาจนเป็นประเพณี โดยวิถีดั้งเดิมคนอีสานมักจะเกี่ยวข้องกับความสุขสนุกรื่นเริง เมื่อเสร็จจากงานหรือเวลาพักก็จะมีกิจกรรมให้ทำ คั้นเวลาเสมอ และสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมการกินของชาวอีสานที่เห็นได้ชัดคือไม่นิยมใส่กะทิหรือใช้วิธีการทอด หรือการใช้เครื่องปรุงเครื่องเทศที่สลับซับซ้อน หากแต่นิยมการ หมก หลาม คั่ว ปิ้ง จี่ ก้อย ลาบ โดยวิถีเดิมจะใช้เกลือและน้ำปลาตาก แทนการใช้น้ำปลา โดยมีปลาตากเป็นตัวยืนพื้นคอยเสริมรสชาติความอร่อยอยู่ในทุกรายการ รวมไปถึงยังมีเครื่องดนตรีประจำถิ่นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ในการประเพณีกรรมต่างอยู่เสมอ ด้วยเสียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

2.2 ประเพณีท้องถิ่น

ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นแต่ละจังหวัดศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ยังบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาและรูปแบบการดำเนินชีวิตตลอดจนอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการมีพื้นที่ติดกับกับประเทศใกล้เคียงจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้นในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีภาคอีสาน

รวมทั้งพิธีบูชาตามจารีตของชาวอีสานซึ่งเชื่อมโยงเข้ากับความศรัทธาในอำนาจนอกจากเหนือธรรมชาติแล้วก็คือศาสนาพุทธทักษิณนิกายมีทั้งยังพิธีการอันเป็นขนบธรรมเนียมที่เป็นสิ่งปฏิบัติและก็จารีตที่ยึดมั่นสืบต่อกันมา¹ รวมไปถึงภาคอีสานอย่างมีประเพณีที่หมุนเวียนกันมาใน 1 ปี กล่าวคือ “ฮีดสิบสอง” เป็นจารีตประเพณีสิบสองเดือนที่เกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนาพุทธ ความศรัทธารวมทั้งการดำรงอยู่ทางทำการเกษตรซึ่งชาวอีสานยึดมั่นปฏิบัติกันมาแต่ว่าโบราณ มีแนวปฏิบัตินานับประการในแต่ละเดือนเพื่อเป็นที่พึงพอใจในการดำรงชีพ หรือเรียกว่างานบุญ ชาวอีสานให้ความใส่ใจกับขนบธรรมเนียมฮีดสิบสองและที่ยึดมั่นปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสานคำว่า “ฮีดสิบสอง” มาจากคำว่า “ฮีด” ซึ่งคือจารีตการกระทำที่สืบต่อกันมาจนกระทั่งเปลี่ยนเป็นจารีต “สิบสอง” เป็นจารีตประเพณีที่ประพุดติดตามเดือนทางจันทรคติทั้งยังสิบสองเดือน นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่นๆ ที่เป็นแหล่งศูนย์รวมให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและได้พบปะกันมากขึ้น เช่น ประเพณีบุญบังไฟ ประเพณีสงกรานต์ บุญกฐิน บุญข้าวประดับดิน เป็นต้น

2.3 กิจกรรมและการละเล่นในท้องถิ่น

การละเล่นเป็นสิ่งที่ควบคู่กับการดำรงชีวิตของคนอีสานมาแต่ช้านาน เพราะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถผูกผู้คนที่อยู่ร่วมกัน อีกทั้งยังสร้างความสนุกสนานรื่นเริงและคลายเครียด ไม่ว่าจะช่วงอายุไหนก็สามารถมีส่วนร่วมด้วยกันได้ โดยวัสดุที่นำมาใช้ประกอบการละเล่นล้วนนำมาจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและธรรมชาติกล่าวคือ ก้อนหิน ก้านกล้วย เชือก เม็ดมะขาม ก็สามารถสร้างความสนุกสนานได้ทั้งสิ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการมีเห็นค่าความสุขกับสิ่งของรอบตัว โดยการละเล่นพื้นบ้านที่หยิบมา ได้แก่ การชนดั่งกว้าง การละเล่นว่าว เป็นต้น

2.4 การชนดั่งกว้าง

ดั่งกว้างหรือแมงคามในภาษาอีสาน เป็นการละเล่นที่เกิดขึ้นในช่วงปลายฝนต้นหนาว เมื่อดั่งกว้างโตก็จะไพล่พ้นจากดินเพื่อออกหากินและผสมพันธุ์ เหล่าเด็ก ๆ ก็จะออกเสาะหาตัวดั่งกว้างซึ่งโดยส่วนมากจะพบตามต้นคราม เพื่อนำมาเลี้ยง นำมาประกอบอาหาร รวมไปถึงนำดั่งกว้างมาชนกันเพื่อหาผู้ชนะ ซึ่งในมุมมองของคนท้องถิ่นแล้ว “การชนดั่งกว้าง” เป็นการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชนเข้ากับความเป็นธรรมชาติ การต่อสู้แย่งชิงตัวเมียของสัตว์เป็นหนึ่งในวิธีการที่ธรรมชาติเลือกใช้ “ตัว

¹ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี มหาวิทยาลัยขอนแก่น, **วัฒนธรรมและประเพณี**, เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://cac.kku.ac.th/cac2021/วัฒนธรรมและประเพณี>

ผู้ที่เก่ง และแข็งแรงที่สุด” จะเป็นผู้ที่มีโอกาสสืบทอดพันธุ์มากกว่าตัวผู้ที่อ่อนแอ ทั้งนี้เพื่อการดำรงคงอยู่ของสิ่งมีชีวิตชนิดนั้น ๆ กรณีการชนกันของแมงคามตัวผู้ก็เช่นกันแทบไม่เคยพบว่ามันชนกันถึงบาดเจ็บและตาย ไม่เหมือนการชนไก่ หรือชนวัว เนื่องจากการแพ้ชนะของแมงคาม คือตัวที่สู้ไม่ได้จะถอยหนีไปเอง จากนั้นเจ้าของแมงคาม มักจะปล่อยแมงคามโดยเฉพาะตัวที่มีลักษณะดี แข็งแรง ซึ่งมักจะเป็นกว้าง ตัวตัวโปรดกลับคืนสู่ธรรมชาติในที่ที่เหมาะสม ให้มันมีโอกาสผสมพันธุ์และแพร่ขยายดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ที่ดีต่อไป²

ภาพที่ 1 การชนตัวกว้าง

ที่มาภาพ The citizen, หรือจะไม่มีแล้ว ชนกกว้าง : มหรสพแห่งบ้านป่า, เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2568, เข้าถึงได้จาก<https://thecitizen.plus/node/26778>

2.5 ว่าวอีสาน

ชาวอีสานมีความคุ้นเคยกับการเล่นว่าวมาแต่โบราณกาล เช่นเดียวกับกับประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งเดิมนั้นหลังฤดูการเก็บเกี่ยวชาวบ้านจะจัดทำว่าวเพื่อนำมาเล่นสร้างความบันเทิงไปพร้อม ๆ กับการนวดข้าว การเล่นว่าวทางภาคอีสานนั้นจะเป็นช่วงฤดูสั้นๆ ประมาณ 1-2 เดือน เท่านั้น โดยจะเริ่มในช่วงเดือน ธันวาคม-มกราคม ของทุกปี เพราะช่วงนี้มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ลมบน" และต้องเล่นว่าวในยามค่ำคืนในช่วงเวลาตั้งแต่ 5 โมงเย็น เรื่อยไปจนถึงสว่างประมาณ ติ

² ชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, แมงคาม, เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://esan108.com/แมงคาม.html>

5 หรือ 6 โมงเช้า ลมว่าวก็จะหมดลง โดยการเล่นว่าวของคนอีสานส่วนมากจะมีการเล่นที่แฝงไว้กับจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการบวงสรวง หรือการเสี่ยงทาย ซึ่งมักจะมีความเชื่อมโยงกับเรื่องของความเชื่อการพยากรณ์ การเสี่ยงทายความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร โดยเชื่อว่า หากปีใดว่าวขึ้นสูงติดลมบนได้ตลอดทั้งคืน ปีหน้าฟ้าฝนจะดีข้าวปลาอาหารจะบริบูรณ์ ส่วนชาวถิ่นไทยเขมรใน จังหวัด บุรีรัมย์ เชื่อกันว่า การชักว่าวขึ้นให้ติดลม และเสียงของแอกที่โหยหวน มีความหมายว่าเป็นการสร้างกรรม ดังนั้นเมื่อเลิกเล่นจึงนิยมตัดว่าวทิ้ง ซึ่งถือว่าเป็นการตัดเวรตัดกรรมออกไป เป็นการสะเดาะเคราะห์ และจะมีการผูกข้าวปลาอาหารให้ล่องลอยไปกับตัวว่าว³

ภาพที่ 2 การเล่นว่าว

ที่มาภาพ Blockdit, นอนดูดาว ชมว่าวกลางคืน, เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2568, เข้าถึงได้จาก <https://www.blockdit.com/posts/5f6361d781c98d47fff54c5f>

³ แนวหน้า, ชมวิถีชีวิต-การละเล่นพื้นบ้านชาวอีสาน เทียวเทศกาลว่าวและบอลลูนานานาชาติ, เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.naewna.com/likesara/382896>

2.6 ตำนานพื้นบ้าน

ตำนานพื้นบ้านภาคอีสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่สืบทอดกันมายาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ความคิด และจินตนาการของผู้คนในแถบอีสานได้อย่างชัดเจน ตำนานเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับสถานที่จริง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บุคคลสำคัญ และเหตุการณ์เหนือธรรมชาติ แต่ละเรื่องราวแฝงด้วยคติธรรมและบทเรียนชีวิตที่สอนให้คนรุ่นหลังรู้จักการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตำนานพื้นบ้านภาคอีสานมีหลากหลายเรื่องราว ครอบคลุมทุกแง่มุมของชีวิต ตั้งแต่เรื่องการสร้างเมือง เช่น ตำนานกุมภลักษณ์ ที่เล่าถึงการสร้างเมืองหนองคาย หรือตำนานเมืองฟ้าดอนหอยเสียง ที่เล่าถึงการสร้างเมืองน้ำพอง⁴ จนถึงเรื่องราวความรัก โศก เศร้า ความกล้าหาญ การผจญภัย และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เช่น ตำนานพญาคันคาก ที่เล่าถึงการก่อกำเนิดประเพณีบุญบังไฟ หรือตำนานนางไอ่ ที่เล่าถึงความซื่อสัตย์และความกตัญญูของนางไอ่ ตำนานพื้นบ้านภาคอีสานมักเกิดขึ้นในสถานที่จริง เช่น แม่น้ำโขง ภูเขาควาย ภูผาลาด และวัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวอีสานให้ความเคารพและเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ ตำนานเหล่านี้จึงช่วยเสริมสร้างความศรัทธาและความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้กับคนในชุมชนตัวละครในตำนานพื้นบ้านภาคอีสานมักเป็นคุณธรรมคาที่พบเจอเหตุการณ์เหนือธรรมชาติหรือมีพลังวิเศษ นอกจากนี้ตำนานพื้นบ้านภาคอีสานยังแฝงด้วยคติธรรมและบทเรียนชีวิตที่สอนให้รู้จักการเคารพผู้อาวุโส การช่วยเหลือผู้อื่น การรู้จักผิดชอบชั่วดี การดำเนินชีวิตอย่างสุจริต และกฎแห่งกรรม ตำนานเหล่านี้มีไม่เพียงเรื่องเล่าสนุกสนานแต่ยังแฝงด้วยความรู้ คติธรรม และบทเรียนชีวิตที่สอนให้เราเป็นคนดีและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ตำนานพื้นบ้านภาคอีสานจึงเป็นเสมือนกระจกสะท้อนให้เราได้มองเห็นวิถีชีวิต ความเชื่อ และจินตนาการของคนรุ่นก่อน พร้อมทั้งสอนให้เรารู้จักการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีความสุข

2.7 แรงบันดาลใจด้านรูปแบบในการสร้างสรรค์

2.7.1 แรงบันดาลใจจากรูปแบบในงานจิตรกรรมไทย

จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกรู้สึชีวิตจิตใจและความ เป็นไทยที่มีความอ่อนโยน นิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอาคารที่เกี่ยวกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง โดยเขียนด้วยสีฝุ่นตามกรรมวิธีของช่างเขียนไทยแต่โบราณ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดี ชีวิตไทย และพงศาวดารต่าง ๆ ส่วนใหญ่นิยมเขียนประดับผนังพระอุโบสถ วิหารอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบพิธี

⁴ ISAN INSIGHT, *ผ้าพระเวส (ผ้าผะเหวด) ของนายหญิงบุญเรือง พ.ศ.2506 อุบลราชธานี*, เข้าถึงเมื่อ 14 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.isaninsight.com/category/นิทาน-เรื่องเล่า-ในอีสาน>

ทางศาสนา โดยลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นศิลปะ แบบอุดมคติผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่ง ลึกลับมหัศจรรย์ เป็นภาพที่ระบายสีแบนเรียบ ด้วยสีสดใส และมีการตัดเส้นเป็นภาพ 2 มิติ ให้ความรู้สึก เพียงด้านกว้างและยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงามาประกอบ จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมี ลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ ตามผนังช่องหน้าต่างรอบโบสถ์ วิหาร และผนัง ด้านหน้า และหลังพระประธาน

รูปแบบลักษณะตัวภาพในจิตรกรรมไทย จิตรกรได้สร้างสรรค์ออกแบบไว้เป็นรูปแบบอุดมคติ แสดงออกทางความคิดให้ สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและความสำคัญของภาพ เช่น รูปเทวดา นางฟ้า กษัตริย์ นางพญา นางรำ มีลักษณะเด่นงามสง่าด้วยลีลาชดช้อย แสดงอารมณ์ความรู้สึกปิติยินดี หรือเศร้าโศก เสียใจด้วยอาการกิริยาท่าทาง ถ้าเป็นรูปยักษ์ มาร ก็แสดงออกด้วยท่าทางที่บึกบึน แข็งขัน ส่วนพวกวานร แสดงความลิงโลด คล่องแคล่วว่องไวด้วยลีลาท่วงท่าและหน้าตา สำหรับพวกชาวบ้านธรรมดาสามัญก็จะ เน้นความตลกขบขัน สนุกสนานร่าเริงหรือเศร้าเสียใจออกทางใบหน้า ส่วนช้างม้าเหล่าสัตว์ทั้งหลายก็มี รูปแบบแสดงชีวิตเป็นธรรมชาติ⁵

จากข้อมูลข้างต้นได้มีการยกรูปแบบในงานจิตรกรรมไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ การ สร้างรูปแบบให้เป็นแนวระนาบ 2 มิติ แต่ได้มีการเพิ่มน้ำหนักแสงเงาให้ตัววัตถุมากขึ้น และมีการใช้เส้นใน การตัดองค์ประกอบของวัตถุ โดยมีการแบ่งความหนักหนักของเส้นให้ระยะหน้ามีความใหญ่ ถัดลงมาคือ ระยะกลางจะใช้เส้นที่หนาเล็กลงมาไปจนถึงระยะหลังสุด และเนื้อหาในผลงานแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตคน อีสาน⁶

2.7.2 แรงบันดาลใจจากรูปแบบในงานศิลปะประชานิยม (Pop Art)

งานป๊อปอาร์ต (Pop Art) หรือศิลปะประชานิยม มักหยิบเอาสิ่งที่คนพบเห็นในชีวิต ประจำวันมาจำลองหรือทำขึ้นใหม่ ในรูปแบบที่แปลกตา เพื่อเล่นสนุกกับประสบการณ์และการรับรู้ของผู้ชม กลายเป็นงานศิลปะชั้นเลิศศิลปินป๊อปอาร์ตหลายคนมีพื้นเพมาจากงานพาณิชย์ศิลป์ และนั่นทำให้ พวกเขาเข้าใจไวยากรณ์ของวัฒนธรรมมวลชนภาพลักษณ์อันเปี่ยมสีสันของฮอลลีวูดหลอมรวมเข้ากับ

⁵ จิตรกรรมไทย (Thai Painting), **จิตรกรรมไทย**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก http://www.digitalschool.club/digitalschool/art/art3_1/lesson2/Page2.php

⁶ สารสนเทศด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, **ฮูปแต้มอีสาน**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2567, เข้าถึงได้จาก https://kk.mcu.ac.th/Art Culture/isan_painting.php

วัฒนธรรมโฆษณาและทิวทัศน์ของลอสแอนเจลิส ศิลปินเปลี่ยนวัตถุและสถานที่ธรรมดาสามัญอย่าง ป๊อปน้ำมัน ให้กลายเป็นสัญลักษณ์แทนวัฒนธรรมบริโภคนิยมของอเมริกัน ศิลปะแบบป๊อปอาร์ตแสดงให้เห็นว่า งานศิลปะเองก็เป็นสินค้าชิ้นหนึ่ง ไม่ต่างอะไรกับกับชุปกระป๋องแคมเบลล์ ที่มีมูลค่าทางการค้า และสามารถซื้อขายได้เช่นเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่ว ๆ ไป⁷

จากข้อมูลข้างต้นได้มีการยกรูปแบบในงานศิลปะประชานิยม หรือ (Pop Art) มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ การสร้างรูปแบบให้เป็นแนวระนาบ 2 มิติ รวมไปถึงการดึงความโดดเด่นในการใช้สีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมไปถึงอิทธิพลในการจัดวางองค์ประกอบที่รูปร่างหลักให้มีความโดดเด่นโดยการเพิ่มขนาดให้ใหญ่ขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภวนลิขสิทธิ์

---

⁷ THE MOMENTUM, Pop Art ศิลปะประชานิยม, เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 256, เข้าถึงได้จาก <https://themomentum.co/pop-art-2>

บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์

การดำเนินการสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์ของข้าพเจ้ามีแรงบันดาลใจมาจากการบอกเล่าความสุข ความสนุกสนาน ความภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง นำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อลดทอนความเสมือนจริงและเพิ่มความสนุกสนานขึ้น ซึ่งถูกสร้างภายใต้บรรยากาศของท้องทุ่งนาซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และหลอมรวมจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยกำหนดรูปแบบการสร้างสรรค์เป็นผลงานภาพพิมพ์เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) ที่สามารถนำเสนอและตอบสนองอารมณ์และความรู้สึกที่ข้าพเจ้าต้องการ จึงลำดับกระบวนการสร้างสรรค์และขั้นตอนปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

3.1 เนื้อหาสาระ ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตของคนอีสานที่มีความผูกพันกับท้องทุ่งนา ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน รวมไปถึงเป็นแหล่งก่อเกิดวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ นำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสานผสมผสานกับจินตนาการและประสบการณ์ที่ได้รับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน นำมาประยุกต์และใส่จินตนาการทำให้สิ่งเหล่านั้นมีชีวิต

3.2 รูปแบบผลงาน ถ่ายทอดอารมณ์ความสุขความสนุกสนาน และความรื่นเริงในการดำเนินชีวิตของผู้คนอีสานที่มีความผูกพันกับท้องทุ่งนา โดยสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่บ่งบอกความเป็นอีสานได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงรูปร่างที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน ผสมผสานกับจินตนาการทำให้เกิดรูปร่างที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และถ่ายทอดให้เห็นถึงความสุขและสนุกสนาน

3.3 รูปแบบทางเทคนิค ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะครั้งนี้ เลือกใช้กระบวนการภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และตอบสนองจุดมุ่งหมายของผลงานได้เป็นอย่างดี เทคนิคนี้เปิดโอกาสให้สามารถใช้ เส้น สี และพื้นผิวได้อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการสร้างสรรค์ รวมไปถึงเทคนิคการพิมพ์ไล่สีในครั้งเดียว (Gradient Printing) เพื่อเพิ่มความโดดเด่นและความสดใสให้กับผลงาน สีที่ค่อยๆผสมและเปลี่ยนเฉดอย่างนุ่มนวลช่วยสร้างมิติและบรรยากาศ และทำให้ผลงานมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

3.4 สีและบรรยากาศ สีที่ใช้ในผลงานชุดนี้เน้น สีโทนร้อนที่มีความฉูดฉาด เพื่อสะท้อนถึง ความเป็นอีสาน ที่มีบรรยากาศร้อนแรง แต่แฝงไปด้วย ความสนุกสนาน และความมีชีวิตชีวา สีที่เลือกใช้ เช่น สีแดง สีส้ม และสีเหลือง สื่อถึงแสงแดดอันร้อนแรงที่ทำให้ท้องทุ่งนาและชีวิตในชนบทมีความอบอุ่นและเต็มไปด้วยพลังชีวิต ช่วยสะท้อนถึงความกระตือรือร้นและกระฉับกระเฉงของคนอีสาน ในขณะเดียวกัน, สีเขียว น้ำเงิน และสีน้ำตาล ยังสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมของท้องทุ่งนา ซึ่งเป็นแหล่งก่อเกิดวิถีชีวิตของชาวอีสาน ผืนนาและท้องฟ้าสีสดใสเป็นสัญลักษณ์ของการเจริญเติบโต ความอุดมสมบูรณ์ และการเชื่อมโยงกับธรรมชาติที่เป็นรากฐานสำคัญในชีวิตของผู้คน การใช้สีในผลงานชุดนี้จึงไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความร้อนแรงของอีสาน แต่ยังถ่ายทอดบรรยากาศที่เต็มไปด้วย ความสนุกสนานและพลังชีวิต ในการใช้ชีวิตในท้องทุ่งนา ที่แม้จะร้อนแต่เต็มไปด้วยความสดใสและพลังแห่งการดำรงชีวิตของผู้คนอีสาน.

3.5 สัญลักษณ์ ผลงานศิลปะชุดนี้นำเสนอ รูปร่างที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมในชนบทอีสาน ผ่านองค์ประกอบที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และความเชื่อของผู้คน โดยมีการออกแบบให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อสร้างมุมมองใหม่ที่ร่วมสมัย โดยประกอบด้วยทัศนธาตุทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ ที่ข้าพเจ้าเลือกใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมีดังนี้

3.6 เส้น การใช้เส้นในผลงานศิลปะชุดนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากการตัดเส้นในจิตรกรรมไทย ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่พบได้ในศิลปะไทยแบบดั้งเดิม เช่น การวาดเส้นในภาพจิตรกรรมฝาผนังหรือภาพเขียนบนศิลปะไทยอื่นๆ ที่มีการใช้เส้นอย่างละเอียดและมีความประณีตเพื่อเน้นรูปทรงต่างๆ แต่ในผลงานนี้ ได้มีการประยุกต์เส้นให้ทันสมัยและแตกต่าง โดยการนำลักษณะเส้นในแบบดั้งเดิมมาปรับให้มีความร่วมสมัยและตอบรับกับแนวทางการสร้างสรรค์ การเลือกใช้เส้นที่พลิ้วไหว อิสระ และมีความ

หลากหลาย สื่อถึงความเคลื่อนไหว ความพลั่งชีวิตและวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายของชุมชนอีสานในทุกมิติ

3.7 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

3.7.1 ขั้นตอนการสร้างภาพแบบร่าง

ในกระบวนการสร้างผลงาน “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” การสร้างภาพแบบร่างเริ่มจากการกำหนดแนวความคิดเบื้องต้นและจำกัดขอบเขตของเนื้อหา ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดแนวความคิดและหัวข้อ ระบุแนวคิดหลัก “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” และกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะค้นคว้า เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตในชนบท และบรรยากาศท้องทุ่งนาค้นคว้าข้อมูลและรวบรวมองค์ประกอบที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของอีสาน เพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างแนวคิด
2. สร้างภาพร่างทางความคิด (Concept Sketching) วางโครงสร้างแนวความคิดลงบนกระดาษหรือในแอปพลิเคชันโปรครีเอท Procreate โดยการร่างภาพคร่าว ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดวางองค์ประกอบหลัก ภาพร่างนี้ช่วยจำกัดขอบเขตของเนื้อหาและทำให้เห็นภาพรวมของการเล่าเรื่องและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในผลงาน
3. จัดวางองค์ประกอบของเนื้อหา วิเคราะห์และประเมินความเป็นไปได้ของภาพลายเส้นแต่ละส่วนว่าตอบสนองกับแนวคิดและความรู้สึกที่ต้องการสื่อหรือไม่ ทำการทดลองและปรับแต่งภาพร่างทดลองเปลี่ยนแปลงลายเส้น รูปทรง และการจัดวางองค์ประกอบเพื่อให้เกิดความกลมกลืนและสอดคล้องกับแนวคิด ทำการปรับปรุงภาพร่างจนได้รูปแบบที่เหมาะสมและสามารถสื่อถึง “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” ได้อย่างชัดเจน
4. เริ่มขั้นตอนการวาดเส้นจริงและลงสี เมื่อภาพร่างคร่าว ๆ สอดคล้องและสื่อความหมายตามที่ตั้งใจไว้แล้วให้เริ่มขั้นตอนการวาดเส้นจริงโดยใช้เครื่องมือใน Procreate เพื่อสร้างรายละเอียดที่ต้องการต่อด้วยการลงสีตามแผนที่กำหนดไว้ โดยเน้นการใช้สีที่มีความโดดเด่นในโทนร้อน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ร้อนแรงแต่แฝงไปด้วยความสนุกสนานของชีวิตในชนบทอีสาน

ขั้นตอนนี้ช่วยให้การสร้างผลงานมีความเป็นระบบและสามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแนวคิดกับองค์ประกอบในภาพได้อย่างชัดเจน ก่อนที่จะพัฒนาผลงานให้สมบูรณ์ในขั้นตอนสุดท้าย

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการร่างผลงานคร่าว ๆ ในระยะแรก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สมานลิขสิทธิ์

ภาพที่ 4 เริ่มกระบวนการลงเส้นจริงเพื่อเป็นแนวทางในการลงสีต่อไป

ภาพที่ 5 ลงพื้นวางรูปแบบสีของภาพร่างผลงาน หากความเป็นไปได้ก่อนนำไปใส่รายละเอียด
มหาวิทยาลัยศิลปากร สมานลิขสิทธิ์

ภาพที่ 6 เพิ่มน้ำหนักแสงเงาและใส่รายละเอียดเพิ่มเติมให้เสร็จสมบูรณ์

3.7.2 เทคนิคภาพพิมพ์สกรีน (Silk screen)

หลักการของการพิมพ์สกรีนนั้น มีรากฐานมาจากภาพพิมพ์ลายฉลุ (Stencil Process) ซึ่ง มีการค้นพบทางประวัติศาสตร์ว่าได้เริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยยุคหิน จากการบันทึกหลักฐานพบว่าได้ถูก ค้นพบบริเวณผนังถ้ำ ภาพที่ปรากฏนั้นมีลักษณะเป็นการใช้มือจุ่มสีที่หาได้จากธรรมชาติ ประทับลง บนผนังจนเกิดร่องรอยของการพิมพ์ขึ้น หรือใช้มือวางทาบบนผนังถ้ำ เพื่อเป็นส่วนกันสีแล้วจึงพ่นสีที่ อดไว้ในปากพ่นบริเวณรอบ ๆ ฝ่ามือนั้น เมื่อยกมือออก ก็จะปรากฏเป็นภาพมือ เราเรียกภาพที่ เกิดขึ้นว่าภาพพิมพ์ ซึ่งกระบวนการพิมพ์ลักษณะนี้ นับว่าเป็นกระบวนการที่เก่าแก่ที่สุด และได้ถูก พัฒนาขึ้นในเวลาต่อมา⁸

เทคนิคการพิมพ์สกรีนได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและถูกนำมาปรับใช้ในงานศิลปะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกระบวนการและรูปแบบของการพิมพ์สกรีนได้พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้งานศิลปะภาพพิมพ์สกรีนในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ลักษณะแบน ๆ หรือการพิมพ์ที่มีขอบคมอย่างเดียว แต่สามารถนำเทคนิคนี้มาสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่ซับซ้อนและมีมิติได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น งานศิลปะสกรีนในปัจจุบันสามารถใช้การจัดการค่าแสงเงาและน้ำหนักของลายเส้น เพื่อสร้างความลึกและบรรยากาศที่นุ่มนวลในภาพได้ การผสมผสานเทคนิคการพิมพ์สกรีนเข้ากับนวัตกรรมทางเทคนิคอื่น ๆ ช่วยให้ศิลปินสามารถสื่อสารอารมณ์และแนวคิดที่ละเอียดอ่อน ทั้งในเรื่องของความเป็นเอกลักษณ์ของงานและการถ่ายทอดความรู้สึกอย่างลึกซึ้ง ด้วยความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนา รูปแบบอย่างต่อเนื่อง เทคนิคการพิมพ์สกรีนจึงไม่เพียงแต่เป็นวิธีการผลิตภาพที่มีประสิทธิภาพในเชิงอุตสาหกรรม แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัยที่สามารถตอบสนองต่อแนวคิดและอารมณ์ได้หลากหลายรูปแบบยิ่งไปกว่านั้นเทคนิคภาพพิมพ์สกรีนยังมีบุคลิก หรือความพิเศษที่สำคัญทำให้เกิดความ แตกต่างไปจากเทคนิคภาพพิมพ์ประเภทอื่นด้วย โดยเทคนิคภาพพิมพ์สกรีนนั้น สามารถพิมพ์ลงบน พื้นผิว และบนวัสดุชนิดต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น การพิมพ์ลงบนพื้นผ้า แผ่นไม้ แก้ว พลาสติก โลหะ หิน กระจก เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ตั้งแต่ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าภาพ พิมพ์สกรีนนั้น เป็นเทคนิคที่สามารถพิมพ์ได้บนวัสดุทุกชนิด สามารถพิมพ์อยู่บนพื้นผิวของทุกอย่าง ยกเว้นก็เพียงแค่ห้องฟ้ากับผิวน้ำเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของผู้พิมพ์ ความคิดสร้างสรรค์ ในการถ่ายทอด

⁸ ปรากฏการ จันทรวิจิต, วิชา 213121 ภาพพิมพ์ 1 (Printmaking I), เอกสารประกอบการสอน, ภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556, 14.

ออกมาให้เกิดความเฉพาะตัวผนวกกับความชำนาญเชิงเทคนิคทางภาพพิมพ์สกรีนของแต่ละบุคคลด้วยเช่นกัน⁹

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะป็นครั้งนี้ เลือกใช้กระบวนการภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และตอบสนองจุดมุ่งหมายของผลงานได้เป็นอย่างดี เทคนิคนี้เปิดโอกาสให้สามารถใช้ เส้น สี และพื้นผิวได้อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการสร้างสรรค์ รวมไปถึงข้าพเจ้ามีความสนใจในเทคนิคการพิมพ์ไล่สีในครั้งเดียว (Gradient Printing) ซึ่งสามารถช่วยสร้างบรรยากาศในแบบที่ต้องการและสร้างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนได้

3.7.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์สกรีน

1. กรอบสกรีน (Screen Frames) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กรอบไม้ กรอบ อลูมิเนียม และ กรอบเหล็ก เนื่องจากกรอบไม้นั้น จะมีการโก่งตัวและหดตัวได้ง่าย จึงไม่นิยมใช้กัน ส่วนกรอบเหล็กจะมีน้ำหนักมาก จึงไม่นิยมใช้เช่นกัน ส่วนมากจะนิยมใช้กรอบอลูมิเนียม เพราะมี น้ำหนักเบา ไม่หดตัว ทำความสะอาดง่าย ทนต่อแรงขึงผ้าได้ดี
2. ผ้าสกรีน (Screen Mesh) เส้นใยที่ทอพิเศษเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดของรูผ้า เท่ากันทุกรู โดยตัวของเส้นใยนั้น จะมีลักษณะการทอแบบเส้นเดี่ยว (Mono Filament) และแบบ เส้นควบ (Multi Filament) ผ้าที่ใช้จะเป็นชนิดโพลีเอสเตอร์ (Polyester) สำหรับพิมพ์วัสดุแผ่นเรียบ
3. การขึงผ้าสกรีน (Stretching) มีอยู่ 2 วิธีด้วยกัน คือการขึงด้วยมือ และการขึงด้วย เครื่อง ซึ่งการขึงด้วยเครื่องนั้น จะได้แม่พิมพ์สกรีนที่มีความตึงสม่ำเสมอมากกว่าการขึงด้วยมือ
4. ยางปาดสกรีน (Squeegee) ผลิตจากพลาสติกสังเคราะห์โพลียูรีเทน (Polyurethane) มีความหนา - บาง และความแข็ง - อ่อนตามแต่ลักษณะการใช้งานของแต่ละ ประเภท หากใช้สำหรับงานพิมพ์ จะใช้แบบสี่เหลี่ยม (Diamond)
5. ด้ามจับยางปาด (Handles for Squeegee) ด้ามจับยางปาดไม้ และด้ามจับยางปาด อลูมิเนียม
6. รางปาด (Emulsion Coater) ผลิตจากสแตนเลสใช้สำหรับปาดเคลือบกาวอัดที่ผสม น้ำยาไวแสงแล้วลงบนแม่พิมพ์สกรีน

⁹ ปราการ จันทรวิชิต, THE ART OF SCREENPRINTING ภาพพิมพ์สกรีนเพื่องานศิลปะ, 2561, 18

7. เกรียง สำหรับคนเคมีภัณฑ์ให้เข้ากัน เช่น การผสมกาวอัดกับน้ำยาไวแสง การผสม หมึกพิมพ์ เชื้อน้ำเข้ากับแป้งน้ำ
8. ตัวจับบล็อกสกรีน หรือ ปากกาจับเหล็กตัวซี (C-Clamp) สำหรับยึดระหว่างกรอบ สกรีนกับโต๊ะพิมพ์งาน ขณะที่พิมพ์จะใช้ตัวจับ 2 ตัวยึดกับโต๊ะ
9. ตู้ฉายแสง สำหรับตู้ฉายแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV) เป็นแสงจากไฟเมนทอลฮาไลด์ สามารถเก็บรายละเอียดจากต้นแบบแผ่นฟิล์มได้ดี และเครื่องสามารถคำนวณเวลาได้แม่นยำ จากการ ใช้แสงชนิดนี้
10. ตู้อบแม่พิมพ์สกรีน สำหรับอบแม่พิมพ์สกรีนที่เคลือบกาวอัดแล้วด้วยความร้อน เพื่อไม่ให้ได้รับแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV) เมื่อกาวอัดแห้งสนิท หากได้รับแสงหลังจากที่กาวอัดแห้งสนิทดีแล้ว จะทำให้การฉายแสงไม่เกิดปฏิกิริยา
11. ห้องมืด ภายในห้องจะติดตั้งหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์สีเหลือง และต้องติดฟิล์มสี เหลืองในบริเวณกระจกที่แสงส่องผ่าน เพื่อป้องกันแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV) ไม่ให้แสงสามารถส่องเข้ามาในห้องได้หากแสงส่องเข้ามาในห้อง จะรบกวนปฏิกิริยาทางเคมีระหว่างกาวอัดกับน้ำยาไวแสงได้
12. วัสดุเพิ่มเติมสำหรับขั้นตอนการเตรียมพิมพ์ได้แก่ กระดาษสำหรับพิมพ์, ตัวหมุน แม่พิมพ์, ตัวฉากเข้าตำแหน่งกระดาษ 3 ด้าน (Register Mark), คัตเตอร์, ดินสอ 2B, ไม้บรรทัดยาว, นิตโต้ เทป, เทปน้ำตาหรือเทปใส, กระจกพลาสติกผสมสีทรงกลมมีฝาปิด, ผ้าเช็ดหมึก, ยางลบ, กระดาษทราย
13. วัสดุเพิ่มเติมสำหรับขั้นตอนการล้างทำความสะอาดแม่พิมพ์ได้แก่ ฟองน้ำนุ่ม, ถูมียาง, ผ้ากันเปื้อน, เครื่องฉีดน้ำแรงดันสูง
14. วัสดุเพิ่มเติมสำหรับขั้นตอนการเขียนแม่พิมพ์ ได้แก่ แผ่นฟิล์มใสที่มีลักษณะพื้นผิว ขรุขระความหนา 0.035 มิลลิเมตร, ดินสอไข, ปากกาเขียนซีดี, ปากกาเขียนน้ำมัน, สีอะคริลิก, หมึกจีน, พู่กัน, เทปใส, คัตเตอร์

15. กาวอัด (Emulsion) ชนิดของกาวอัดนั้นมีหลายประเภทด้วยกัน แต่ที่นิยมใช้กันคือ ชนิดเหลว ผสมกับน้ำยาไวแสง
16. น้ำยาไวแสง สำหรับใช้ผสมกับกาวอัด มีทั้งแบบสำเร็จรูป และแบบผง ซึ่งน้ำยาทั้ง สองแบบนี้ ต้องผสมกับน้ำเย็น และเขย่าให้ละลายก่อนการใช้งาน
17. หมึกพิมพ์ใช้น้ำ (Water-Based Color) คือหมึกพิมพ์ที่สามารถผสมและล้างออก ด้วยน้ำ เหมาะสำหรับการใช้พิมพ์บนผ้าและกระดาษ ประกอบไปด้วย สีจม (หมึกสีกึ่งโปร่งแสง) สี ลอย สีขุน สียาง (หมึกพิมพ์ทึบแสง) และเคมีสำหรับผสมหมึกพิมพ์ แป้งน้ำ มีส่วนของผสม กาวไบ เตอร์ เพิ่มการยึดเกาะกับวัสดุรองรับ สามารถเจือจางหมึกพิมพ์ให้มีสีที่อ่อน ใส และเพิ่มเนื้อ หมึกให้เหลวเพื่อง่ายต่อการใช้งาน
18. หมึกพิมพ์ใช้น้ำมัน (Oil-Based Color) คือ หมึกพิมพ์ที่ผสมและล้างออกด้วยน้ำมัน มีหลาย ชนิดด้วยกัน สามารถพิมพ์ลงบนวัสดุที่มีพื้นผิวขรุขระ, หยาบ, มัน, ด้าน เช่น หมึกพิมพ์สำหรับ พิมพ์พลาสติก แก้ว กระจก โลหะ เป็นต้น โดยมีน้ำมันกันต้นสำหรับผสม เพื่อทำให้หมึกมี ความ เหลวขึ้น
19. ผงล้างแม่พิมพ์ (Screen Strip Powder) มีลักษณะเป็นเกล็ดละเอียดสีขาว โดยใช้ ผสมกับ น้ำเปล่าอัตราส่วน 1 ช้อนชากับน้ำเปล่า 1 ลิตร
20. น้ำยาล้างคราบหมึกพิมพ์ (Screensolve) มีลักษณะเป็นครีมเนื้อข้น ใช้สำหรับล้าง คราบหมึกที่ ตกค้างบนแม่พิมพ์ โดยใช้แปรงขนนุ่มทาลงบนแม่พิมพ์ โดยไม่ให้น้ำยาโดนกรอบแม่พิมพ์ เพราะจะทำให้กาวที่ยึดกับกรอบแม่พิมพ์หลุด และทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที จากนั้นเช็ดหรือฉีด ออก ด้วยเครื่องฉีดน้ำที่มีแรงดันสูง
21. น้ำมันทินเนอร์ ใช้สำหรับล้างคราบหมึกที่ตกค้างบนแม่พิมพ์ และใช้เช็ดทำความสะอาด สะอาดโต๊ะ พิมพ์หลังการใช้งาน
22. ผงซักฟอก ใช้ในขั้นตอนการทำความสะอาดแม่พิมพ์ เพื่อให้คราบสิ่งสกปรกและ คราบสีที่ติดอยู่ หลุดออก¹⁰

¹⁰ ปราการ จันทรวิจิต, THE ART OF SCREENPRINTING ภาพพิมพ์สกรีนเพื่องานศิลปะ, 2561, 15.

ภาพที่ 7 ภาพแสดงอุปกรณ์การสร้างต้นแบบแม่พิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร งามวลีขสิทธิ์

ภาพที่ 8 ภาพแสดงอุปกรณ์การสร้างแม่พิมพ์

ภาพที่ 9 ภาพแสดงอุปกรณ์การล้างแม่พิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร งามานลือลือลือ

ภาพที่ 10 ภาพแสดงอุปกรณ์การพิมพ์

3.7.4 การสร้างต้นแบบแม่พิมพ์

การสร้างต้นแบบแม่พิมพ์สกีนั้น มีหลากหลายวิธีการด้วยกัน เช่น การปิดทับด้วย สติกเกอร์ หรือการเขียนด้วยวัสดุเชื่อมน้ำมัน (Block-out) คือการเขียนแสง หรือการสร้างพื้นที่สีขาวบน ตัวแม่พิมพ์ โดยตรง หรือการเขียนแบบ ซึ่งก็คือการเขียนด้วยมือบนแผ่นฟิล์ม แล้วนำไปฉายแสงบนบล็อกที่เคลือบ กาวอัดที่ผสมกับน้ำยาไวแสงไว้แล้ว เป็นต้น โดยตัวผ้าที่ใช้จึงนั้น จะมีความละเอียดมากน้อยแตกต่างกัน ตามการใช้งาน ผ้าที่มีความละเอียดมากจะให้ความคมชัดที่ มากกว่าผ้าที่มีความละเอียดน้อย ในทางกลับกันหมึกพิมพ์จะตันเร็วกว่าผ้าที่มีความละเอียดน้อย¹¹

ซึ่งจากการอธิบายข้างต้น ผลงานศิลปะขั้นต้นของข้าพเจ้า เหมาะกับการเขียนด้วยมือ (Hand-Drawn Stencil) ซึ่งขั้นตอนแรกของการเขียนคือ การนำภาพร่างที่สมบูรณ์แล้วนำไปขยายลงบนกระดาษ ให้ได้ขนาดตามที่วางแผนไว้ หลังจากขยายภาพร่างแล้วขั้นตอนต่อไปคือการตรวจความคมชัดของภาพร่างที่ขยาย หากมีส่วนที่ไม่คมชัดมากพออาจมีผลต่อการเขียนออกมาแล้วพิมพ์ไม่ตรงกันได้ ดังนั้นเพื่อความแน่ใจควรสร้างเส้นรอบนอก (Outline)

บนภาพร่างขยายอีกที เพื่อความสะดวกต่อการร่างภาพ (Draft) บนแผ่นฟิล์มแต่ละแผ่น โดยวิเคราะห์ค่าน้ำหนักรวมไปถึงการทับซ้อนกันของสีในแต่ละชั้น จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนการเขียนฟิล์ม สิ่งที่ต้องคำนึงในขั้นตอนนี้คือความทึบแสง ซึ่งถ้าหากมีแสงทึบมากพอ จะทำให้การฉายแสงเป็นไปอย่างถูกต้องตามการ แต่ถ้าหากเขียนโปร่งแสงจนเกินไปมีโอกาสที่หลังการฉายแสงจะไม่ปรากฏอย่างที่เขียนไว้ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว จึงควรเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการเขียนที่ให้ความทึบแสง เช่น ดินสอไขที่ให้ความ ละเอียดมาก เมื่อเขียนลงบนแผ่นฟิล์มเนื้อไขจะเข้าไปอุดตามพื้นผิวที่ขรุขระของแผ่นฟิล์ม ซึ่งจะทำให้ การควบคุม น้ำหนักและความหนาของเนื้อไขเป็นไปตามที่ต้องการ ปากกาเชื่อมน้ำมันที่มีความเข้มข้น ให้ความทึบแสงสูง สีอะคริลิกชนิดที่ทึบแสงผสมกับหมึกจีน จะทำให้มีความเข้มข้นและทึบที่เหมาะสม หรือการตัดกระดาษที่มีความหนาพอเป็นส่วน ๆ เป็นต้น

¹¹ อภิรัฐ ฤกษ์ดี, มิติในความจริง ?, วิทยานิพนธ์ศิลปปริญาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์) มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.

ภาพที่ 11 ขั้นตอนการเขียนต้นแบบแม่พิมพ์ด้วยวิธีการเขียนมือ

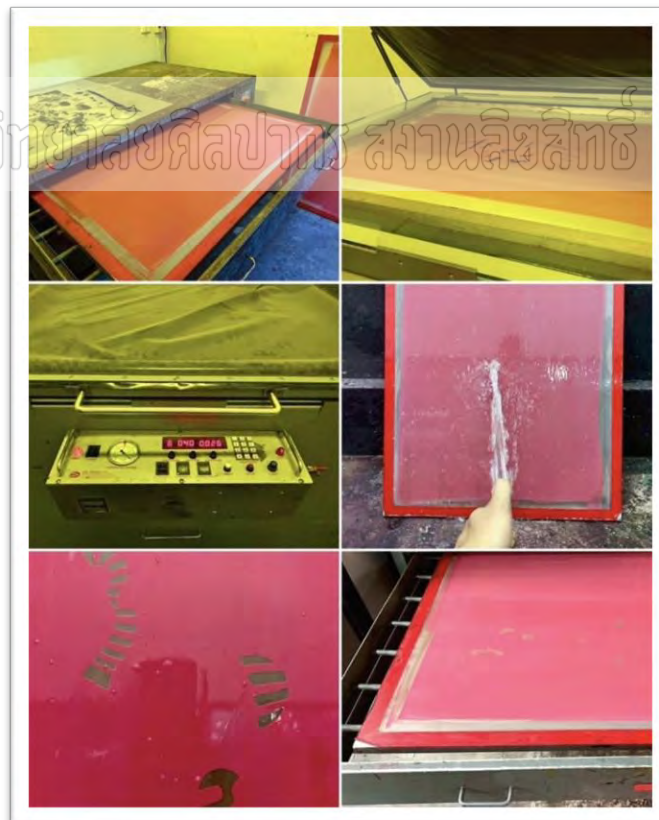
ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่างตัวอย่างฟิล์มที่เขียนโดยแต่ละฟิล์มแทน 1 สี

3.7.5 การสร้างแม่พิมพ์

1. เริ่มที่การนำน้ำเย็นผสมเข้ากับผงน้ำยาไวแสง อัตราส่วน 1 ซอง ต่อ น้ำเย็น 50 มิลลิตร หมุนวนๆเป็นวงกลมในทิศทางเดียวกัน ไม่ควรเขย่าแรง ๆ เพราะระมันจะทำให้เกิดเป็นฟองได้ โดยใช้ช้อนมือหมุนวนประมาณ 5 - 10 นาที เพื่อให้ตัวน้ำยาไวแสงละลายเข้ากับน้ำเย็น
2. เทน้ำยาไวแสงที่ผสมดีแล้วเข้ากับกาวอัด คนให้เข้ากัน และทิ้งไว้ประมาณ 5 - 10 นาที เพื่อให้ฟองอากาศที่เกิดจากการคนหมดไป
3. นำกาวอัดที่ผสมเรียบร้อยแล้วใส่ลงบนรางปาด จากนั้นเริ่มทำการปาดที่บล็อกสกรีน จากล่างขึ้นบน โดยปาดทั้ง 2 ด้าน และปาดเก็บทั้ง 2 ด้านเพื่อไม่ให้กาวอัดหนาจนเกินไป
4. เปิดตู้อบแม่พิมพ์สกรีน นำบล็อกสกรีนที่ปาดกาวอัดแล้ว เข้าไปอบในตู้อบแม่พิมพ์ สกรีนที่ปรับอุณหภูมิให้มีความร้อน ประมาณ 40-50 องศาเซลเซียส รอให้กาวแห้งสนิทดีประมาณ 15 - 20 นาที
5. เปิดตู้ฉายแสง นำแผ่นฟิล์มไปวางบนตู้ฉายแสง แล้วนำบล็อกสกรีนที่แห้งดีแล้ววางคว่ำ โดยให้ด้านของผ้าทับแผ่นฟิล์ม จัดตำแหน่งให้อยู่กึ่งกลางของบล็อก หรือตามแต่ความต้องการ หรือตามแต่ความต้องการ
6. กดเลขลม (Vacuum) ที่ตู้ฉาย 40 วินาที และเลขไฟ (Exposure) 30 วินาที แล้วจึงปิด ฝาตู้ กดปุ่มเริ่ม (Start) รอจนกว่าตู้ฉายแสงทำงานให้เรียบร้อย แต่ถ้าหากไม่มั่นใจในการวางแผ่นฟิล์มสามารถกดปุ่มหยุด (Stop) ก่อนที่ตู้จะเริ่มฉายแสง เพื่อตรวจสอบอีกครั้งได้
7. หลังจากฉายแสงเสร็จแล้ว นำบล็อกสกรีนไปล้างด้วยน้ำเปล่า โดยฉีดให้ทั่วทั้งสองด้าน เพื่อให้ให้น้ำกาวออกให้หมด ตรวจสอบดูความเรียบร้อยของบล็อก หากมีจุดที่น้ำกาวยังออกไม่หมดสามารถฉีดน้ำไปที่จุดนั้นได้โดยตรง โดยใช้แรงฉีดที่ไม่แรงเกินไป แล้วนำไปตากไว้ให้แห้งประมาณ 15 - 20 นาที เป็นอันเสร็จขั้นตอนการสร้างแม่พิมพ์

ภาพที่ 13 ภาพประกอบขั้นตอนการปาดกาวอัด

ภาพที่ 14 ภาพประกอบขั้นตอนการสร้างแม่พิมพ์

3.7.6 ขั้นตอนการพิมพ์

1. นำแผ่นฟิล์มที่จะไปพิมพ์ติดกับกระดาษอาร์ตแบ็ง เพื่อกำหนดตำแหน่งการพิมพ์ (Layout) จากนั้นนำบล็อกที่พร้อมจะพิมพ์มาวางให้ตรงกับแผ่นฟิล์มที่ติดเอาไว้
2. ยึดที่จับบล็อกตรงมุมบล็อกสกรีนกับโต๊ะพิมพ์ แล้วทำเครื่องหมาย (Mark) ด้วยปากกาเขียนซีดี ตามมุมต่าง ๆ ของบล็อก แล้วจึงนำแผ่นฟิล์มที่ติดกับกระดาษออก
3. นำบล็อกวางที่ตำแหน่งในการพิมพ์ให้เรียบร้อยจากนั้นนำเทปน้ำตาตอลมาติดลงบนบล็อกสกรีนให้อยู่ในตำแหน่งที่พร้อมจะพิมพ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดรอยร้าว และทำให้การปาดนั้นมีความลื่นง่ายต่อการปาดสี หากพบรอยร้าวให้นำเทปกาวนิโตะมาปิดหรือนำดินสอไขขาวมาเขียนอุดตรงที่มีรอยร้าว
4. ใช้เกรียงสีสกรีนสีน้ำ (Water-Based Color) ผสมกับแป้งน้ำเพื่อลดความเข้มข้นของสีและให้ได้ค่าน้ำหนักที่ต้องการ คำนวนปริมาณสีที่จะพิมพ์ให้พอดี หากมีปริมาณสีที่ไม่เพียงพอ อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ มีผลให้เกิดเป็นรอยต่าง โดยลำดับการพิมพ์ผลงานชุดนี้ของข้าพเจ้า จะเริ่มต้นด้วยการพิมพ์เส้นก่อน เพราะเป็นเส้นหลักที่ใช้ในการพิมพ์สีต่าง ๆ ในลำดับต่อไป
5. นำสีที่ผ่านการผสมเสร็จแล้ว ใช้เกรียงปาดลงบล็อกสกรีน จากนั้นนำยางปาดตะให้ทั่วหน้ายาง เพื่อให้การปาดมีความไหลลื่นมากยิ่งขึ้น แล้วจึงปาดจากด้านบนเข้ามาหาตัว โดยเอียงยางปาดประมาณ 45 องศา สีที่ผ่านผ้าสกรีนลงไปสู่กระดาษ จากนั้นยกยางปาดออก แล้วถอดที่จับบล็อกสกรีน แล้วนำกระดาษที่พิมพ์เสร็จแล้วไปตากให้แห้งเพื่อพร้อมที่จะพิมพ์ในขั้นต่อไป
6. นำกระดาษแผ่นต่อไปมาวางให้ตรงกับจุดที่กำหนดไว้ และเริ่มพิมพ์ตามขั้นตอนที่ 5 ตามจำนวนชิ้นงานที่ต้องการ
7. เมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว เก็บสีที่สกรีนเหลืออยู่บนบล็อกสกรีน และบนยางปาด กลับใส่กระปุกสี ปิดฝาให้เรียบร้อย แล้วนำบล็อกสกรีนไปล้างน้ำเปล่าเพื่อให้สีที่ค้างอยู่บนบล็อกสกรีนหลุดออก
8. นำบล็อกสกรีนของสีถัดไปมาวาง ให้อยู่ในตำแหน่งเดียวกัน เพื่อให้การพิมพ์นั้นตรงกับสีแรกๆ ที่พิมพ์ไป แล้วเริ่มพิมพ์ตามกระบวนการนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบทุกสี

9. ในการพิมพ์สุดท้ายจะเป็นการพิมพ์เคลือบสีเหมือนการเคลือบสีให้ผลงานมีบรรยากาศไปในทิศทางเดียวกัน โดยเลือกสีที่มีในผลงานมาสร้างบรรยากาศ โดยการผสมสีให้มีความโปร่งใส ไม่เข้มจนเกินไป เพราะอาจจะไปบดบังรายละเอียดหรือทำให้บรรยากาศให้งานเสียสมดุล
10. เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพิมพ์ครบทุกสีตามที่วางแผนไว้แล้ว ให้นำบล็อกสกรีนทั้งหมดไปล้างกาวอัดออก โดยใช้ผงซักฟอกผสมกับผงล้างแม่พิมพ์ 1 ช้อนชา และน้ำเปล่า 1 ลิตร ใส่ในภาชนะผสมให้เข้ากัน จากนั้นใช้ฟองน้ำจุ่มลงไปในภาชนะถูบล็อกสกรีนให้ทั่วทั้งสองด้าน ทิ้งไว้ประมาณ 10-15 นาที แล้วล้างออกด้วยเครื่องฉีดน้ำแรงดันสูงให้สะอาดพร้อมสำหรับพิมพ์งานครั้งต่อ ๆ ไป และข้อควรระวัง ไม่ควรปล่อยให้น้ำยาที่ผ่านการผสมผงล้างบล็อกแห้ง เพราะจะส่งผลเสียต่อบล็อกสกรีนทำให้ล้างกาวอัดออกไม่หมด

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

ภาพที่ 15 ภาพประกอบขั้นตอนการพิมพ์

ภาพที่ 16 ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์สีแต่ละชั้น

ภาพที่ 17 ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์สีแต่ละชั้น

ภาพที่ 18 ขั้นตอนการล้างพิมพ์

บทที่ 4 การวิเคราะห์และพัฒนาผลงาน

ผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้จัดทำขึ้นภายใต้หัวข้อ “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” ซึ่งเป็นแนวคิดที่ข้าพเจ้าต้องการถ่ายทอดมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับวิถีชีวิต เอกลักษณ์ และความงดงามของผู้คนในภาคอีสาน ผ่านกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างถี่ถ้วนการเปรียบเทียบข้อมูล สืบค้นตนเอง และวิเคราะห์ประเด็นที่ตนเองให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด ข้าพเจ้ามุ่งเน้นที่จะถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตเรียบง่ายในท้องทุ่งอีสาน โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึก “ความสุข” ที่เกิดขึ้นจากความผูกพันกับธรรมชาติ ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมักจะถูกมองข้ามในสังคมสมัยใหม่

ผลงานนี้ใช้เทคนิคภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Screenprint) เป็นเทคนิคหลักในการถ่ายทอดแนวคิด โดยข้าพเจ้าได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางด้านเทคนิคอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด รูปแบบผลงาน ไปจนถึงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในงาน เพื่อให้สามารถสื่อสารตรงตามวัตถุประสงค์ของศิลปนิพนธ์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาออกเป็นระยะต่าง ๆ เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้า และประเมินคุณภาพของผลงานได้ โดยสามารถแบ่งได้ ดังต่อไปนี้

4.1 ผลงานระยะที่ 1 (ปีการศึกษาปลาย /2566)

ในช่วงเริ่มต้นก่อนการลงมือสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ ข้าพเจ้าได้ตั้งเป้าหมายที่จะนำเสนอวิถีชีวิตของผู้คนในภาคอีสานผ่านมุมมองที่หลากหลาย ทั้งในด้านประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงรากเหง้าวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอีสาน โดยยังไม่ได้จำกัดกรอบหรือเจาะจงหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งเป็นพิเศษ แต่ยังคงเน้นการใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นพื้นถิ่นอีสานอย่างชัดเจน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลงานในระยะเริ่มต้น

ในขั้นตอนของการทดลอง ข้าพเจ้าได้พยายามสร้างสรรค์ผลงานในหลายมุมมอง เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการถ่ายทอดอารมณ์และบรรยากาศให้สอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เลือกนำเสนอ โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ชมที่ได้รับจากผลงาน เช่น ความอบอุ่น ความเรียบง่าย และความสุขอันเรียบง่ายของชาวอีสานอย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะแรกของการทำงาน ข้าพเจ้าประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรเวลาในกระบวนการผลิตผลงาน ส่งผลให้ผลงานยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งยังเกิดอุปสรรคจากหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความต่อเนื่องของการทำงาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภวนลิขสิทธิ์

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการทำงาน และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้สามารถถ่ายทอดแนวคิดและความตั้งใจได้อย่างสมบูรณ์และตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

มหาวิทยาลัยศิลปากร งามเลิศ

ภาพที่ 19	ภาพผลงานก่อนศิลปินพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน	เสียงพินยามเย็น
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	64 x 85 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2566

ภาพที่ 20

มหาวิทยาลัยศิลปากร สมานลิขสิทธิ์

ภาพผลงาก่อนศิลปินพันธ์ ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน เล่นว่าวยามเย็น

เทคนิค Screenprint

ขนาด 50 x 90 เซนติเมตร

ปีที่สร้าง 2566

ภาพที่ 21 ภาพผลงานก่อนศิลปินพิมพ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 3
 ชื่อผลงาน ยามน้ำขึ้น
 เทคนิค Screenprint
 ขนาด 50 x 90 เซนติเมตร
 ปีที่สร้าง 2566

4.2 ผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ระยะที่ 2 (ปีการศึกษาปลาย /2567)

ในระยะที่สองของการเตรียมผลงานก่อนเข้าสู่กระบวนการทำศิลปนิพนธ์ ข้าพเจ้าได้นำปัญหาและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากระยะแรกมาทบทวน วิเคราะห์ และปรับปรุง เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้านรูปแบบ องค์ประกอบภาพ และเทคนิคการนำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการรายละเอียดและพื้นผิว ซึ่งในระยะแรกยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของทักษะ ความสามารถ และความชำนาญของข้าพเจ้าในการเก็บรายละเอียดเชิงกายภาพของภาพพิมพ์ ในระยะนี้ ข้าพเจ้าได้ทดลองใช้รูปแบบการจัดองค์ประกอบที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและสร้างการเคลื่อนไหวให้กับภาพ โดยยังคงยึดโยงกับกิจกรรมพื้นถิ่นที่ต้องการนำเสนอ

นอกจากนี้ ยังได้ทดลองปรับเปลี่ยนบรรยากาศของผลงานให้หลากหลายยิ่งขึ้น จากเดิมที่เน้นการนำเสนอเฉพาะช่วงกลางวัน ก็ได้ขยายไปสู่ช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น ตอนใกล้ค่ำ หรือตอนกลางคืน เพื่อให้ผลงานสามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้ลึกซึ้งและสมจริงยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในระยะนี้ข้าพเจ้ายังคงประสบปัญหาในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบภาพที่ยังขาดความสมดุลในบางจุด และปัญหาเดิมเรื่องการบริหารจัดการเวลาก็ยังคงเป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานโดยรวม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิสิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

ภาพที่ 22	ภาพผลงานก่อนนศิลป์พจนธ์ ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน	เล่นน้ำในบึง
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	56 x 90 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2567

มหาวิทยาลัยศิลปากร สมวณลิขสิทธิ

ภาพที่ 23	ภาพผลงานก่อนศิลปินพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 2
ชื่อผลงาน	กลางทุ่ง
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	54 x 85 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2567

ภาพที่ 24 ภาพผลงานก่อนศิลปินพจน์ ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3
 ชื่อผลงาน ลานประลองกลางทุ่ง
 เทคนิค Screenprint
 ขนาด 62 x 90 เซนติเมตร
 ปีที่สร้าง 2567

4.3 การสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์ช่วงที่ 1 (ปีการศึกษาต้น / 2567)

จากแนวคิดในช่วงก่อนเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์ ข้าพเจ้าได้ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ และถกเถียงแนวทางในการถ่ายทอดความรักและความคิดถึงที่มีต่อถิ่นฐานบ้านเกิดอย่างลึกซึ้ง โดยมุ่งหวังให้ผลงานสามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงกับความรู้สึกของผู้ชมได้มากที่สุดข้าพเจ้าจึงเลือกนำเสนอผ่านบรรยากาศของท้องทุ่งนาในภาคอีสาน ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ความเคลื่อนไหว และชีวิตชีวา พร้อมทั้งพัฒนารูปร่างของผลงานจากแรงบันดาลใจในสิ่งแวดล้อมชนบท ผสมผสานกับจินตนาการและประสบการณ์ส่วนตัวตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ผลงานมีความขี้เล่น มีเอกลักษณ์ และสามารถสื่อถึง อรรถลักษณะความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจน ผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงาน

ภาพที่ 25 ภาพผลงานศิลปะนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน ระหว่างทางไปนา
เทคนิค Screenprint
ขนาด 71 x 130 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง 2567

ภาพที่ 26

มหาวิทยาลัยศิลปากร สมวณลิขสิทธิ์

ภาพผลงานศิลปะป๊อปอาร์ต ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน	แดดจ้า
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	40 x 70 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2567

ภาพที่ 28   ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 4
 ชื่อผลงาน   ระบำกบ
 เทคนิค   Screenprint
 ขนาด   58 x 84 เซนติเมตร
 ปีที่สร้าง   2567

4.4 การสร้างสรรค์ศิลปนิพนธ์ช่วงที่ 2 (ปีการศึกษาปลาย / 2568)

จากแนวคิดในช่วงก่อนเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ ข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด วิเคราะห์ และถ่วงน้ำหนักแนวทางในการพัฒนาแนวคิด เพื่อมุ่งหวังให้ผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้สามารถถ่ายทอดความรัก ความคิดถึง และความผูกพันที่ข้าพเจ้ามีต่อถิ่นฐานบ้านเกิดได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังต้องการให้ผลงานสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้ชมได้มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้พัฒนารูปแบบของผลงานให้สามารถถ่ายทอดบรรยากาศของท้องทุ่งนาในชนบทอีสานที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ความมีชีวิตชีวา และการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติ พร้อมทั้งนำแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ผสมผสานกับจินตนาการที่เกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน มาสร้างสรรค์รูปร่าง องค์ประกอบ และรายละเอียดของผลงานให้มีลักษณะที่เล่นสนุกสนาน และเปี่ยมด้วยเอกลักษณ์

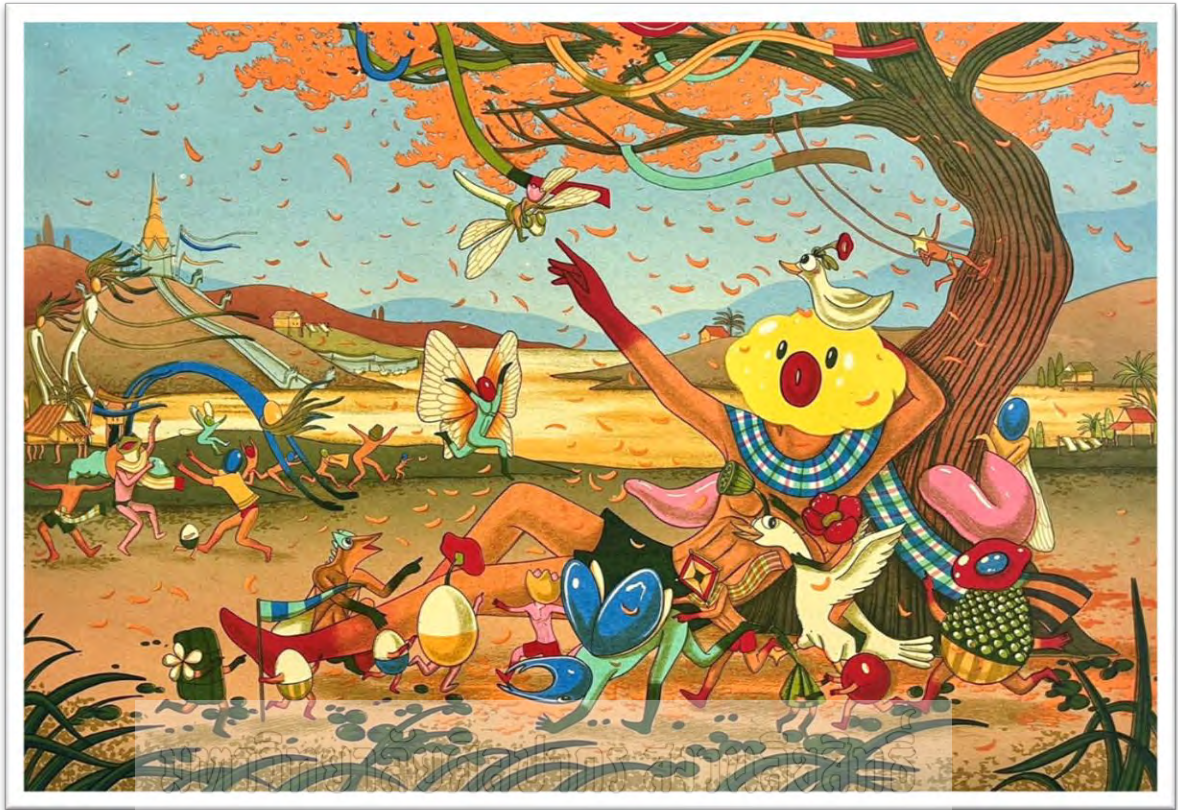
นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังมุ่งเน้นการแสดงออกทางด้านสัญลักษณ์ (Symbolism) ที่สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมอีสานได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านรูปทรง สี สัน และความหมายเชิงสัญลักษณ์ เพื่อให้ผลงานสามารถสื่อสารและสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานได้รับอิทธิพลมาจากงานป๊อปอาร์ต (Pop Art) แต่ได้นำมาปรับเปลี่ยนและนำเสนอในรูปแบบมุมมองวิถีชีวิตของคนอีสาน บอกเล่าความเป็นพื้นที่ถิ่นอีสานผ่านตัวรูปร่างที่มีความเป็น 2 มิติ รวมไปถึงการจัดองค์ประกอบศิลป์ ยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากงานศิลปะไทยที่มีการจัดองค์ประกอบแบบระนาบ 2 มิติ แต่ได้มีการเพิ่มน้ำหนักและแสงเงาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

ภาพที่ 29	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน	เล่นว่าว
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	58 x 95 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2568

ภาพที่ 31   ภาพผลงานศิลปินพันธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 3
 ชื่อผลงาน   ยามว่างกลางท้องทุ่ง
 เทคนิค   Screenprint
 ขนาด   42 x 75 เซนติเมตร
 ปีที่สร้าง   2567

มหาวิทยาลัยศิลปากร งามเลิศศิลป์

ภาพที่ 32	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 4
ชื่อผลงาน	ล้อมวงกินข้าว
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	52 x 80 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2567

ภาพที่ 33

ภาพวาดลายเส้นสีปากจร สวอนลิขสิทธิ์

ชื่อผลงาน	ยามค่ำ
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	52 x 90 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2568

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

ภาพที่ 34	ภาพผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 ชั้นที่ 6
ชื่อผลงาน	ลมหนาว
เทคนิค	Screenprint
ขนาด	54 x 90 เซนติเมตร
ปีที่สร้าง	2568

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษา ค้นคว้า และดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ในหัวข้อ “ความสุขในท้องทุ่งของคนอีสาน” ซึ่งต้องการบอกเล่าความสุข ความสนุกสนาน ความภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง นำเสนอผ่านรูปร่าง 2 มิติ ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมชนบทอีสาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อลดทอนความเสมือนจริงและเพิ่มความสนุกสนานที่เล่น ซึ่งถูกสร้างภายใต้บรรยากาศของท้องทุ่งนาซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และหลอมรวมจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยนำเสนอผ่านกระบวนการภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silk screen) บนพื้นระนาบ 2 มิติ ข้าพเจ้าได้เรียนรู้และเข้าใจถึงกระบวนการทำงานศิลปะที่ต้องอาศัยการวางแผนอย่างรอบคอบ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ตลอดจนต้องอาศัยความละเอียด ความแม่นยำ และความตั้งใจในทุกขั้นตอนของการสร้างสรรค์ผลงาน กระบวนการสร้างสรรค์ในครั้งนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะทางด้านเทคนิคให้กับข้าพเจ้าเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคล อาทิ สมาธิ ความอดทน ความรอบคอบ และความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าสามารถพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการทำงานครั้งต่อ ๆ ไปและในอนาคต

บรรณานุกรม

- จิตรกรรมไทย (Thai Painting). **จิตรกรรมไทย**, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก http://www.digitalschool.club/digitalschool/art/art3_1/lesson2/Page2.php
- ชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **แมงคาม**. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก <https://esan108.com/แมงคาม.html>
- แนวหน้า. **ชมวิถีชีวิต-การละเล่นพื้นบ้านชาวอีสาน เทียบเทศกาลว่าวและบอลถุนนานาชาติ**. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.naewna.com/likesara/38289>
- ปรากฏาร จันทรวิจิต. **วิชา 213121 ภาพพิมพ์ 1 (Printmaking I)**. เอกสารประกอบการสอน. ภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2556.
- ปรากฏาร จันทรวิจิต. **THE ART OF SCREENPRINTING ภาพพิมพ์สกรีนเพื่องานศิลปะ**. 2561.
- ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. **วัฒนธรรมและประเพณี**. เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก <https://cac.kku.ac.th/cac2021/วัฒนธรรมและประเพณี>
- สารสนเทศด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. **ฮูปแต้มอีสาน**. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก https://kk.mcu.ac.th/Art Culture/isan_painting.php
- อภิรัฐ ฤกษ์ดี. **มิติในความจริง ?**. วิทยานิพนธ์ศิลปปริญาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์) มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2561.
- Blockdit. **นอนดูดาว ชมว่าวกลางคืน**. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://www.blockdit.com/posts/5f6361d781c98d47fff54c5f>

ISAN INSIGHT. **ผ้าพระเวส (ผ้าผะเหวด) ของนายหญิงบุญเรือง พ.ศ.2506 อุบลราชธานี**. เข้าถึงเมื่อ 14 มกราคม 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.isaninsight.com/category/นิทาน-เรื่องเล่า-ในอีสาน>

The citizen. **หรือจะไม่มีแล้ว ชนกว่าง : มหรสพแห่งบ้านป่า**. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2568. เข้าถึงได้จาก <https://thecitizen.plus/node/26778>

THE MOMENTUM. **Pop Art ศิลปะประชานิยม**. เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 256. เข้าถึงได้จาก <https://themomentum.co/pop-art-2>

มหาวิทยาลัยศิลปากร สภานิติศาสตร์

รายชื่อศิลปนิพนธ์

ผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 (ปีการศึกษา 2566)

เสียงพิณยามเย็น	Screenprint	64 x 85 เซนติเมตร
เล่นว่าว ยามเย็น	Screenprint	50 x 90 เซนติเมตร
ยามน้ำขึ้น	Screenprint	50 x 90 เซนติเมตร

ผลงานก่อนศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 (ปีการศึกษา 2566)

เล่นน้ำในบึง	Screenprint	56 x 90 เซนติเมตร
กลางทุ่ง	Screenprint	54 x 88 เซนติเมตร
พญาปอบ	Screenprint	65 x 90 เซนติเมตร
ลานประลองกลางทุ่ง	Screenprint	62 x 90 เซนติเมตร

ผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 1 (ปีการศึกษา 2567)

ระหว่างทางไปนา	Screenprint	71 x 130 เซนติเมตร
กบใหญ่ในทุ่ง	Screenprint	50 x 130 เซนติเมตร
ระบำกบ	Screenprint	58 x 84 เซนติเมตร

ผลงานศิลปนิพนธ์ ระยะเวลาที่ 2 (ปีการศึกษา 2567)

เล่นว่าว	Screenprint	58 x 95 เซนติเมตร
บทเพลงแห่งท้องทุ่ง	Screenprint	50 x 90 เซนติเมตร
ยามค่ำ	Screenprint	50 x 90 เซนติเมตร
ลมหนาว	Screenprint	54 x 90 เซนติเมตร

ประวัติผู้สร้างสรรค์

ชื่อ - นามสกุล	ธนธิป นาฉลอง
วันเดือนปีเกิด	18 กันยายน 2544, ชัยภูมิ
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 150 หมู่ที่ 2 บ้านโคกไพรวัน ตำบลหลุบคา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36152
โทรศัพท์	0858868060
อีเมลล์	thanathip4012@gmail.com

ประวัติการศึกษา

2563 - 2567	ศิลปะบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ กลุ่มวิชาเอกภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
2558 - 2563	โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา
2552 - 2558	โรงเรียนบ้านโคกไพรวัน

เกียรติประวัติรางวัล

2566	รางวัลดีเด่น โครงการรางวัลยุวศิลปินไทย ประจำปี 2566 DISTINGUISHED PRIZE YOUNG THAI ARTIST AWARD 2023
------	---